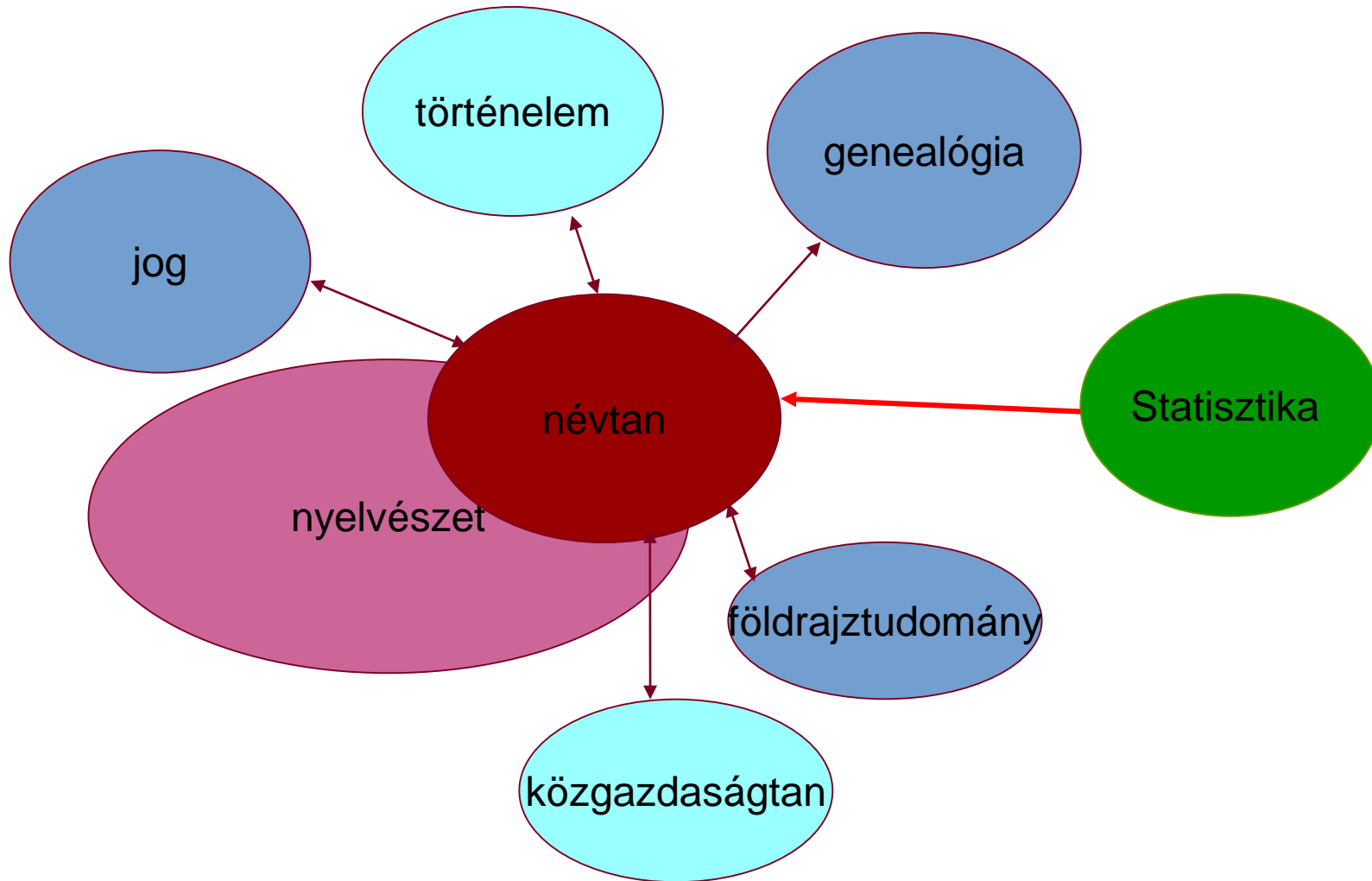

Raátz Judit

A hazai névdivat és névadási szokások a 19–20. században a statisztikák tükrében

Névtan és statisztika

Statisztikai adatok

- Összeírások, anyakönyvek, iskolai értesítők,
- Telefonkönyvek, helyi anyakönyvi hírek, szülészetek online oldalai stb.
- **Anyakönyvek**
 - egyházi (17. sz. közepe, 1800-as évek)
 - állami (1895. október 1.)

OL mikrofilmek,

online anyakönyvek <http://genealogia.blog.hu/>

Statisztikai adatok

- 1970-es évektől népeesség-nyilvántartás (adatvédelem)
- Népeesség-nyilvántartási füzetek
- Országos statisztikai adatok évente
<http://nyilvantarto.hu/hu/statisztikak>

A	B	C	D	E	F	G	H
2016.01.01-jén	Fiú utónevek	2015-ben szül. első utóneve	2015-ben szül. második utóneve		Női utónevek	2015-ben szül. első utóneve	2015-ben szül. második utóneve
1.	BENCE	1 689	262		HANNA	1 682	394
2.	MÁTÉ	1 405	262		ANNA	1 194	539
3.	LEVENTE	1 241	222		JÁZMIN	926	219
4.	ÁDÁM	1 137	166		LUCA	830	128
5.	MARCELL	1 090	159		LILI	798	145
6.	DOMINIK	1 088	237		NÓRA	780	119
7.	DÁVID	1 044	226		ZOÉ	773	306
8.	DÁNIEL	993	244		ZSÓFIA	753	180
9.	MILÁN	982	257		EMMA	750	129
10.	ÁRON	929	220		BOGI ÁRKA	740	122

Statisztikai adatok

- Nevek gyakorisága
 - első, második stb. keresztnév
- nevek terheltsége
 - fő/névféleség (évente, korszakonként, abszolút terheltségi mutató)
- egyes nevek aránya %-os adatokkal

Keresztnevek terheltsége

Korszak	Férfinevek				Női nevek			
	Elnevezettek száma	Nevek száma	Ezek hányadosa	Terheltség egy évre	Elnevezettek száma	Nevek száma	Ezek hányadosa	Terheltség egy évre
1770–1800	10 138	95	106,71	3,44	9 680	50	193,60	6,24
1801–1830	12 638	107	118,11	3,93	12 160	70	173,70	5,79
1831–1850	11 503	124	92,76	4,64	10 848	92	117,91	5,89
1850–1870	12 136	147	82,55	4,13	11 605	111	104,55	5,23
1871–1895	15 165	136	111,51	4,46	14 347	122	117,59	4,70
1896–1920	14 403	131	109,94	4,39	13 914	119	116,92	4,68
1921–1944	10 690	122	87,62	3,65	1 010	127	78,81	3,28
1944–1967	7 018	116	60,50	2,62	6676	137	48,73	2,12

Keresztnevek aránya

VESZPRÉM (1881–1885)

Férfinevek	száma	%	Nőnevek	száma	%
1. <i>József</i>	157	13,9	1. <i>Mária</i>	216	20,6
2. <i>János</i>	117	10,4	2. <i>Erzsébet</i>	88	8,4
3. <i>István</i>	104	9,2	3. <i>Anna</i>	83	7,9
4. <i>Ferenc</i>	85	7,5	4. <i>Rozália</i>	77	7,3
5. <i>Lajos</i>	68	6,0	5. <i>Julianna</i>	71	6,8
6. <i>Károly</i>	59	5,2	6. <i>Terézia</i>	70	6,7
7. <i>Gyula</i>	56	5,0	7. <i>Ilona</i>	64	6,1
8. <i>Sándor</i>	45	4,0	8. <i>Margit</i>	55	5,3
9. <i>Mihály</i>	37	3,3	9. <i>Karolina</i>	31	3,0
10. <i>Antal</i>	32	2,8	10. <i>Katalin</i>	27	2,6

Névtani statisztikák a világban

**Most common first name for newborns in
Berlin 2016 (female/male for each district)**

<http://staff.math.su.se/hoehle/blog/2017/02/06/onomastics.html>

Norvégia

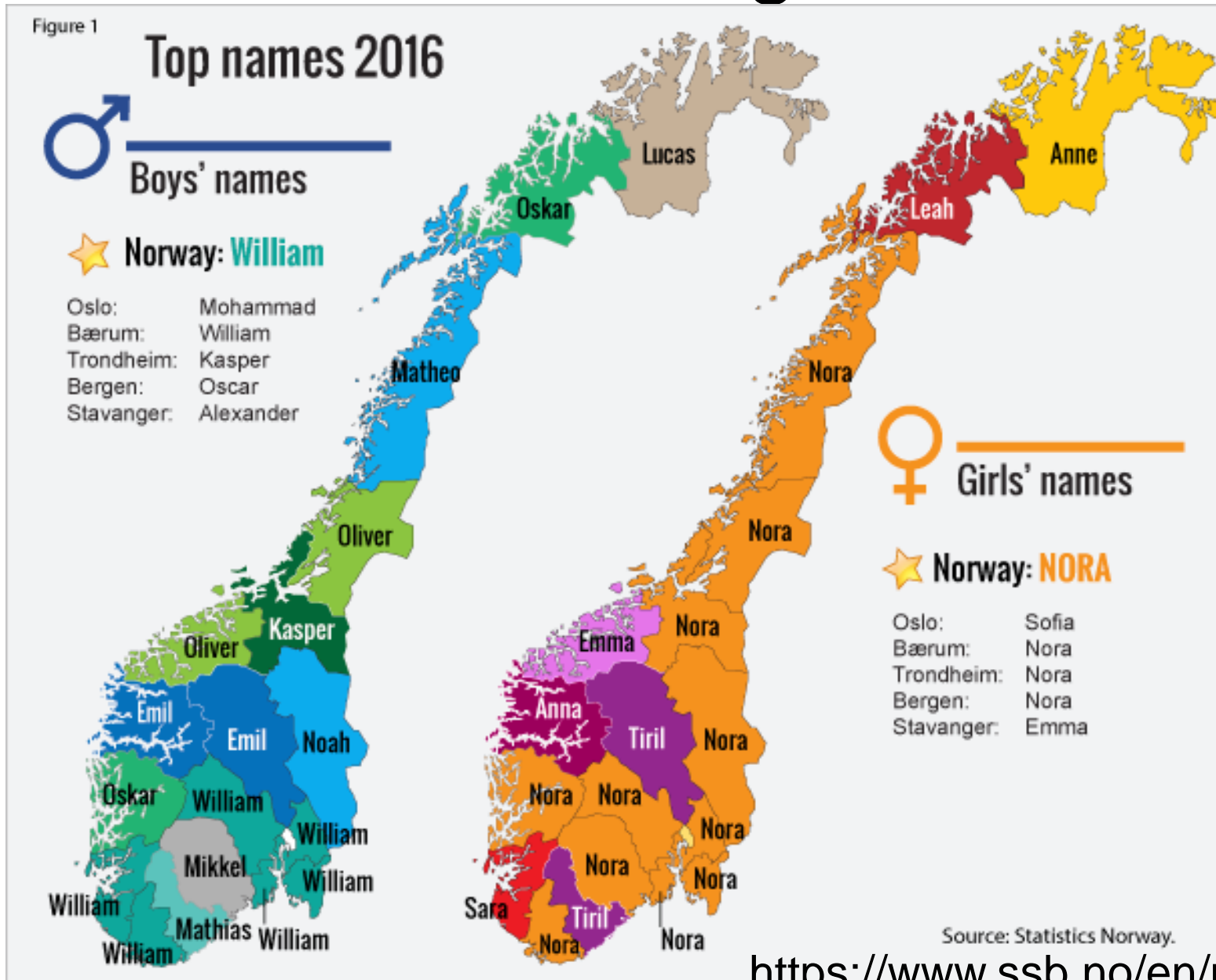
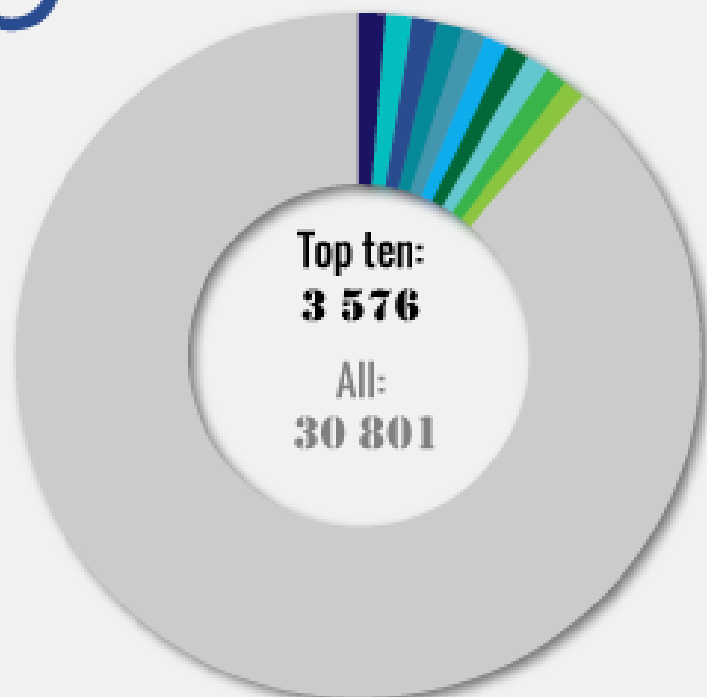

Figure 2

★ Top ten 2016

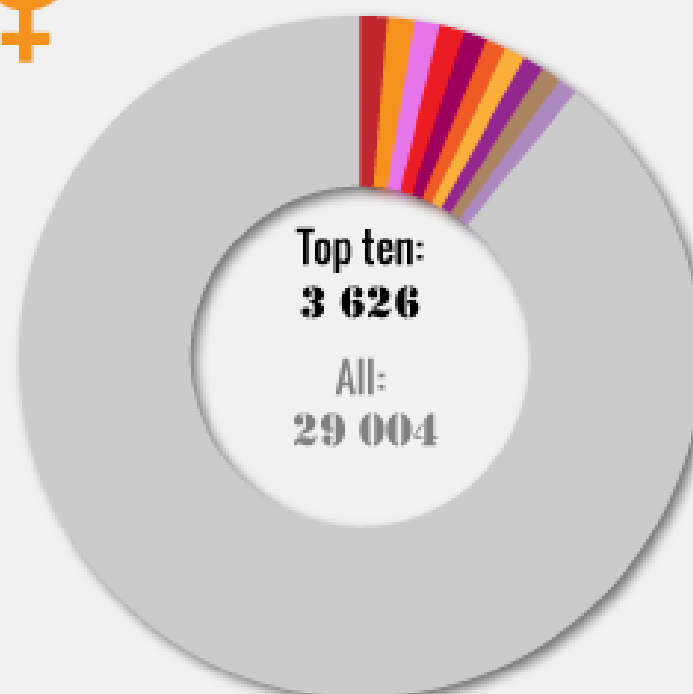
Boys

- 1 William
- 2 Oskar/Oscar
- 3 Lucas/Lukas
- 4 Mathias/Matias
- 5 Filip/Fillip/Philip
- 6 Oliver
- 7 Jakob/Jacob
- 8 Emil
- 9 Noah
- 10 Aksel/Axel

Girls

- 1 Nora
- 2 Emma
- 3 Sara/Sarah
- 4 Sofie/Sophie
- 5 Sofia/Sophia
- 6 Maja/Maia/Maya
- 7 Olivia
- 8 Ella
- 9 Ingrid
- 10 Emilie

Figure 3

Development in the popularity of Nora and William

Source: Statistics Norway.

Historical name trends

- [Historical trends of girls' first names](#)
- [Historical trends of boys' first names](#)

Present

Nora

Present

William

Present

Adolf

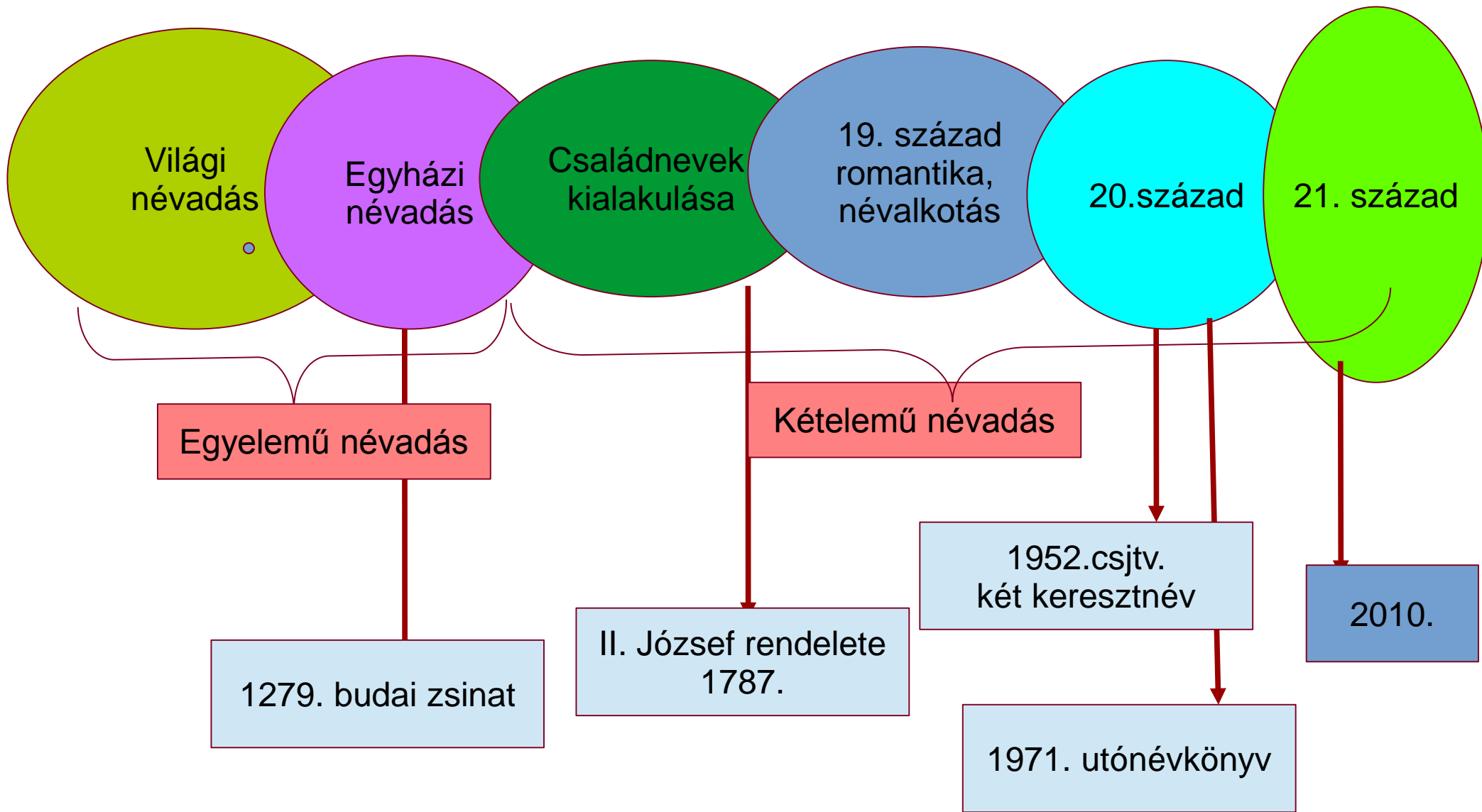
Prosent

Carina

Prosent

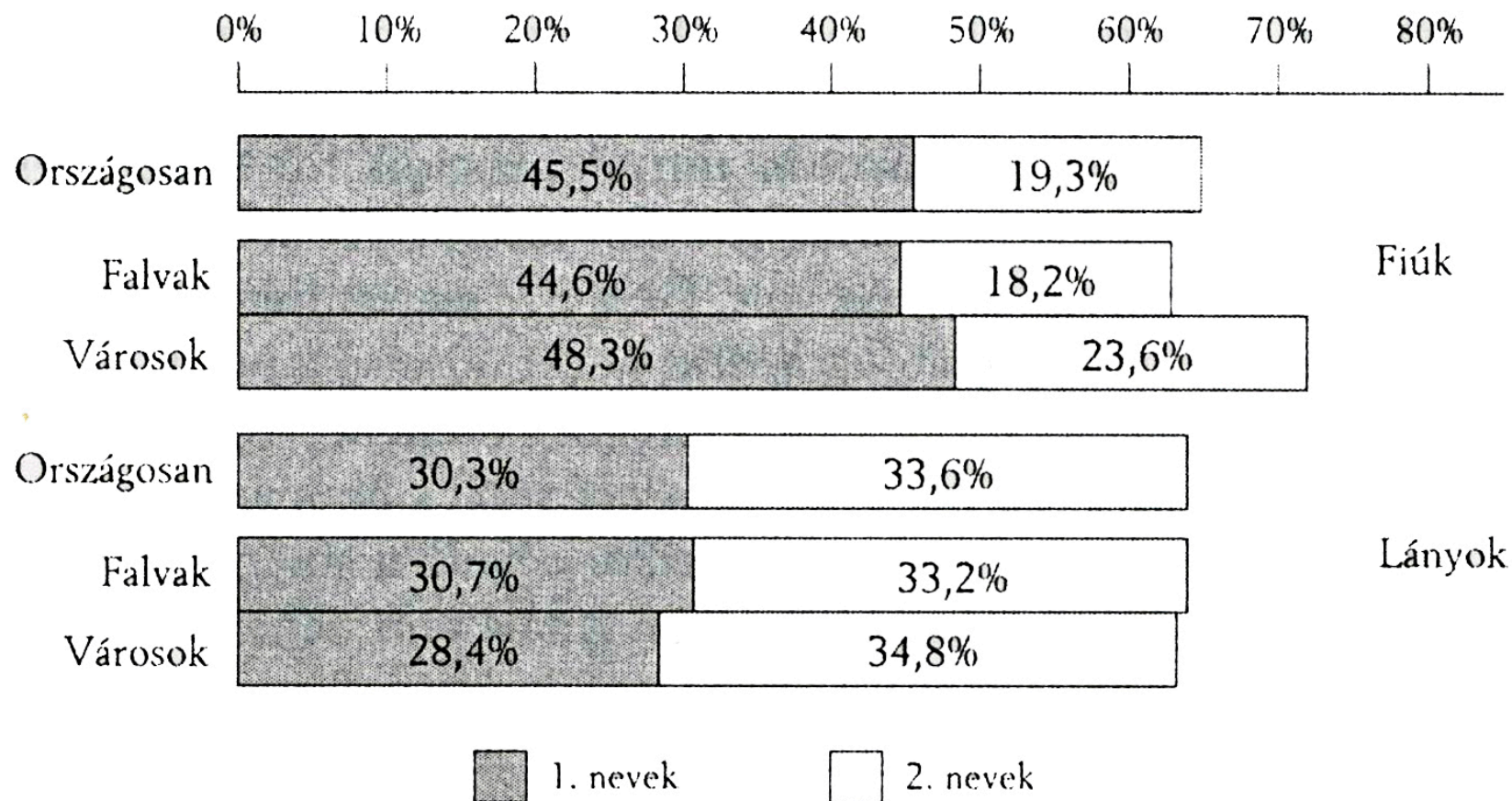
Keresztnévkincsünk alakulása

A keresztnévadás motivációi

- Névöröklés
- Naptári név
- Tiszteleti név
- Divatnév
- Különleges, egyedi név

Névátörökítés

■ A szülőktől való névöröklés gyakorisága 1770 és 1970 között

Névátörökítés

Oszkár Károly Frigyes Pál Miklós Mária (1873.12. 6.)

?

Apa neve

Keresztapák neve

névnap

Tiszteleti név

Naptári név

De, szomszédasszony, tán nevet
Csak kéne adni néki, melyet
Hiressé tégyen a világ előtt.
Mit gondol, angyalom,
Minek nevezzük?... hadd lám csak, mi volt
Tennap?... Szilveszter napja... jó,
Legyen Szilveszter. Én a pap leszek,
Szomszédasszony lesz a keresztanya.
Kereszteljük meg, hogy nevét
Törvényesen viselje,
S legyen keresztyén, nem pedig pogány,
Hogy egykor el ne útasítsa
Szent Péter bátya a menny ajtajától.

Mária

Névnapijai:

január 23.,

február 2., 11.,

március 25.,

április 2., 7., 26.,

május 24., 29., 31.,

július 2., 6., 16., 17., 22.,

augusztus 2., 5., 15., 22.,

szeptember 8., 12., 15., 19., 24.,

október 3., 7., 8., 11., 22.,

november 21.,

december 8., 15., 18.

János

Névnapi:

január 23., 27., 31.,

február 8., 24.,

március 8., 27., 28.,

április 2.,

május 6., 15., 16.,

június 12., 24., 26.,

július 12.,

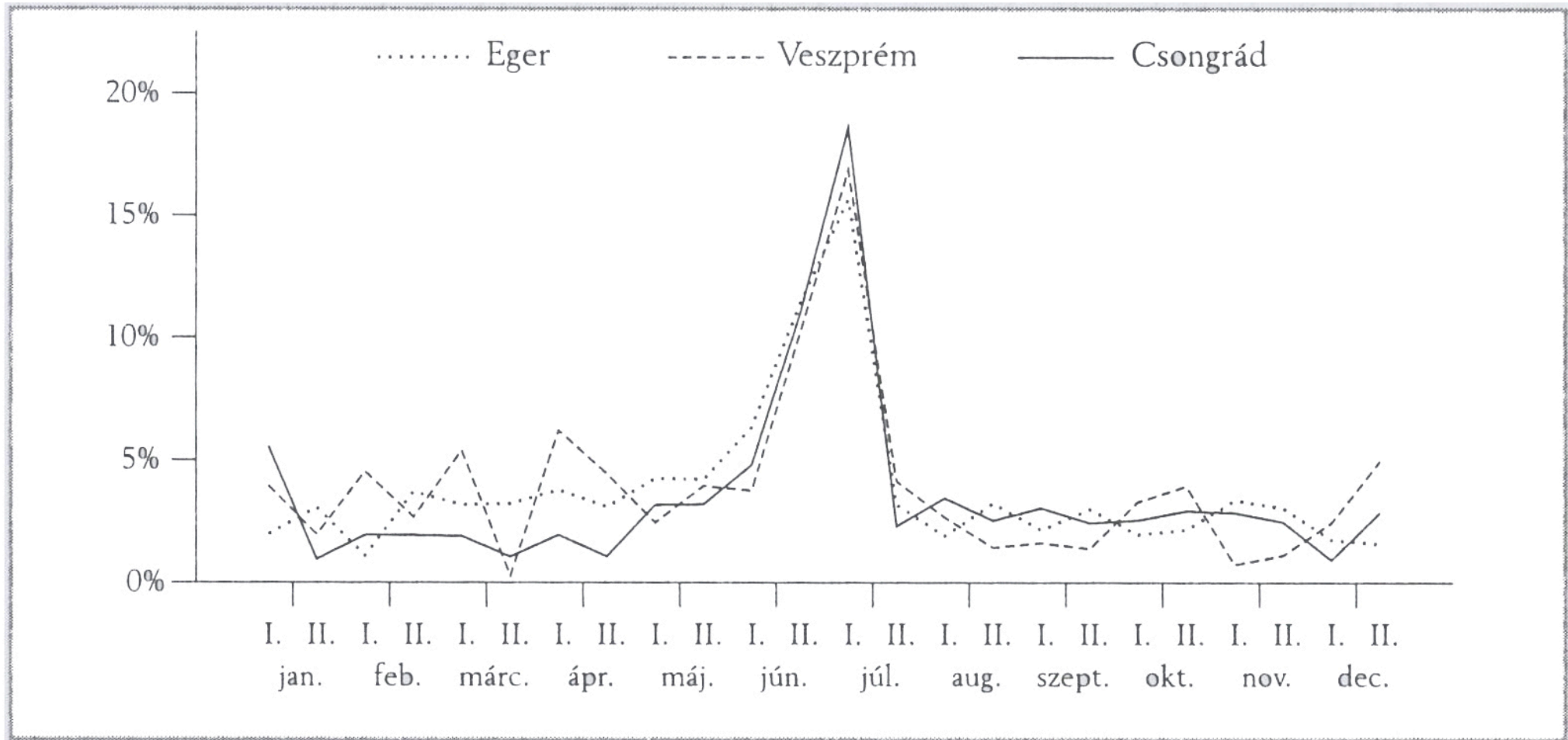
augusztus 9., 13., 19., 22., 29.,

szeptember 13.,

október 8., 23., 25.,

november 24.,

Naptári név

■ Az Anna név félhavasokénti gyakorisága három városban 1881 és 1885 között

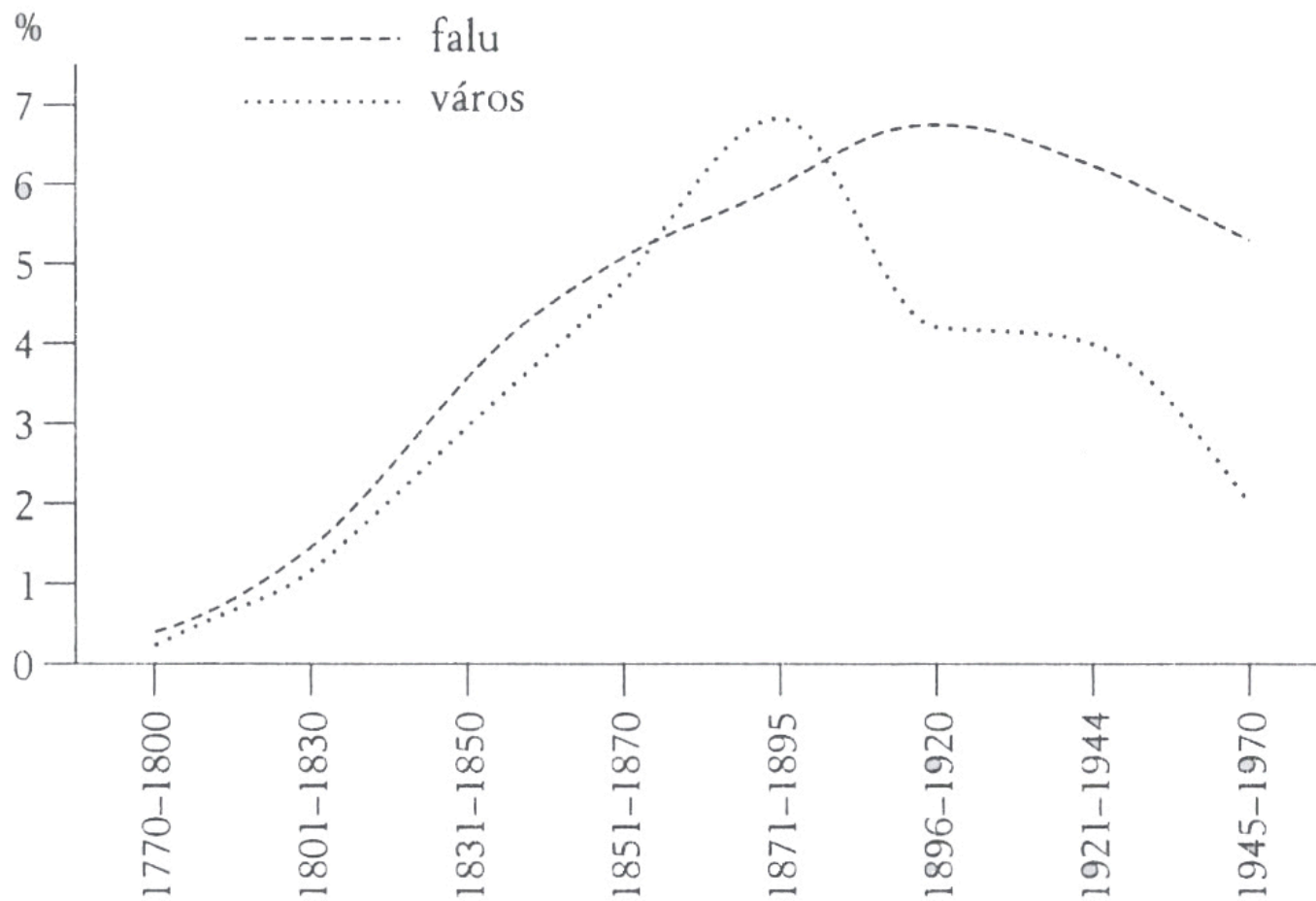
Férfinevek megterheltsége a 19. században

	1801-1830		1871-1895	
	Név	%-os th	Név	%-os th
1.	János	16,38	János	11,79
2.	József	11,19	István	8,58
3.	István	10,06	Sándor	8,28
4.	Mihály	8,79	József	7,41
5.	Ferenc	7,38	Lajos	6,52
6.	Imre	4,87	Mihály	5,88
7.	András	4,47	Ferenc	5,57
8.	Pál	4,21	Imre	4,99
9.	Sándor	3,98	Károly	4,24
10.	György	3,74	Antal	3,75
		75,07		61,13

Női nevek megterheltsége a 19. században

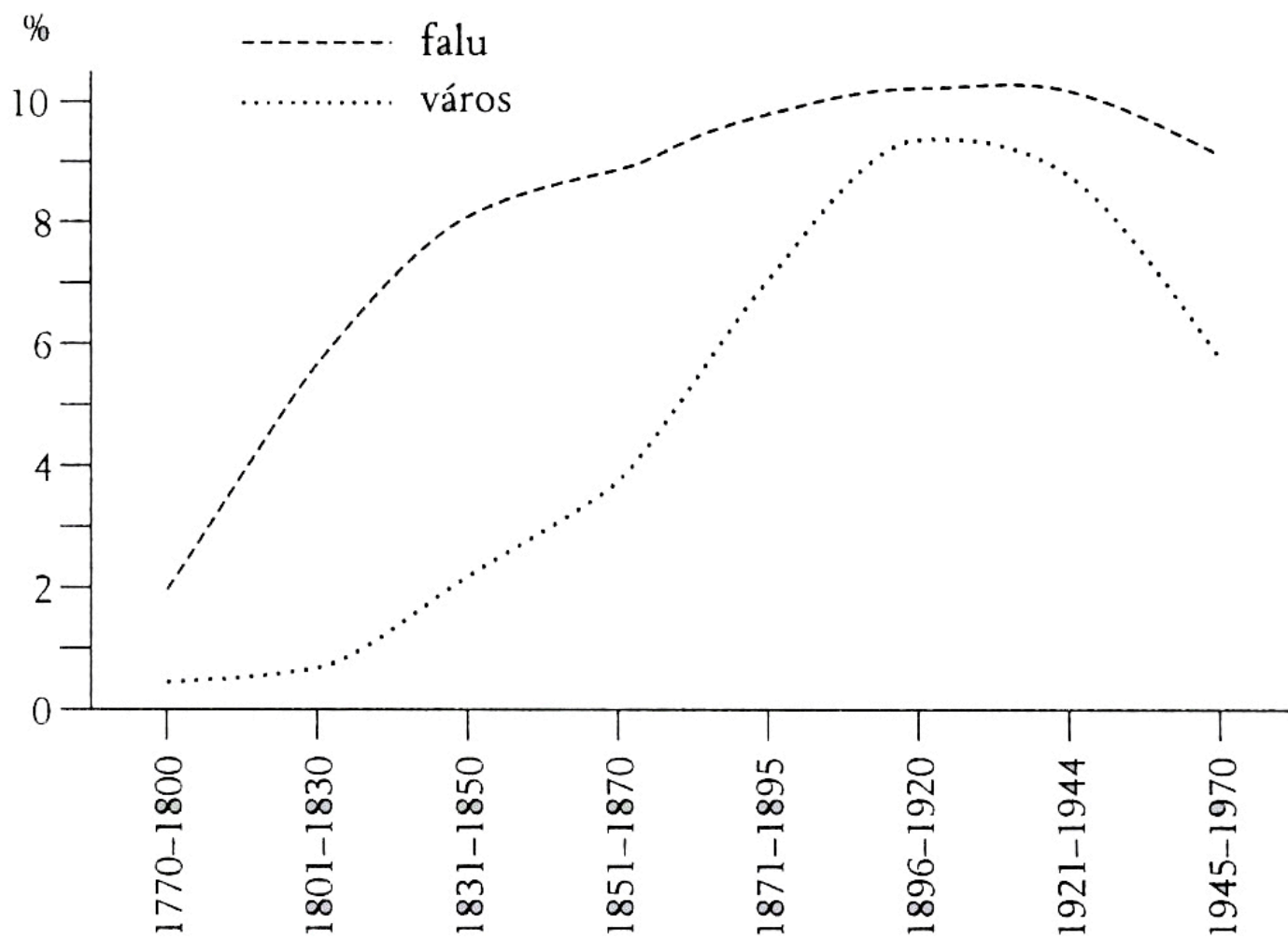
	1801-1830		1871-1895	
1.	név	%-os th	név	%-os th
2.	Erzsébet	14,21	Mária	16,78
3.	Anna	10,1	Julianna	12,7
4.	Mária	9,03	Erzsébet	8,36
5.	Zsuzsanna	8,41	Rozália	7,59
6.	Katalin	7,75	Anna	5,48
7.	Julianna	7,41	Eszter	5,47
8.	Rozália	6,03	Zsuzsanna	5,02
9.	Sára	6,01	Zsófia	4,07
10.	Terézia	5,1	Franciska	2,76
	Borbála	2,96	Terézia	2,64
		77,01		70,87

Tiszteleti névadás

■ A Lajos név gyakoriságának változása

Tiszteleti névadás

A ■ A *Sándor* név gyakoriságának változása

Névkinccs bővítése

- Romantika kora
- Történelmi nevek:
 - *Géza, Árpád, Sarolta, Piroska*
- Régi nevek felújítása:
 - *Zoltán, Béla, Kálmán*
- Írói névalkotások:
 - *Gyöngyvér* (gyöngy + testvér) Arany János
 - *Tímea, Imola, Kincső* - Jókai Mór
 - *Etelka, Csilla* (csillag), *Jolán* - Dugonics András
 - *Hajna* (hajnal), *Dalma* (testes), *Ilma, Enikő, Tünde* - Vörösmarty Mihály

Névkinccs bővítése

- Férfinevek nőiesítése
 - *Ferenc - Ferencke, György – Györgyike stb.*
- Idegen nevek lefordítása
 - *Szilárd (Constantinus), Ibolya (Viola), Viktor (Győző)*
- Idegen nevek
 - *Hermann, Adalbert, Amália, Friderika stb.*

A hazai névadás jellemzői a 19.században

- Szűkül a keresztnévkinccs
- Nagy az egyes nevek megterheltsége
- Gyakori a névátörökítés
- Jellemző a tiszteleti névadás
- A névkinccs bővítése – romantika
 - Névalkotás
 - Régi nevek fölújítása stb.

Névdivat, divatos név

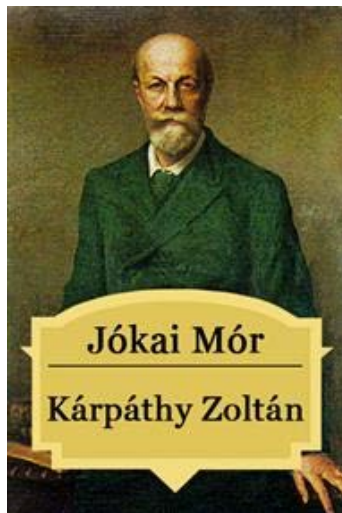
• Zoltán

- 1833. Balogh Zoltán
- 1848. Petőfi Zoltán

19. század végén 20-25. helyen

20. század közepe 1967-ben a 2.
hely

1874.

1966.

A hazai névadás jellemzői a 20. században

- A két világháború között csökken a névféleségek száma
- Nincs külön szabályozás:
 - magyar nyelven,
 - névlisták
 - keresztnévek száma nem korlátozott (15 név is)

Névadás 1945 után

- Régies, „úriás” nevek eltűnése: *Lipót*, *Kázmér*, *Rachel*, *Jozefa*;
 - Új nevek adása: *Tamara* (orosz), *Rita*, *Hedvig*, *Helga* (német), *Tünde*, *Kinga*, *Gyöngyvér*
 - Megnő a használt névféleségek száma:
 - 1950-es évek 150 női/ 116 férfinév
 - Első 10 név férfinév (60%), női (55%)
- De lassú a változás!

Női nevek		Férfinevek	
Budapest 1945-1949	Budapest 1959	Budapest 1945-1949	Budapest 1959
Mária	Éva	László	László
Erzsébet	Zsuzsanna	István	István
Margit	Mária	József	József
Ilona	Katalin	János	János
Anna	Ágnes	Ferenc	Ferenc
Júlia	Judit	György	Sándor
Gizella	Erzsébet	Péter	Gábor
Teréz	Ildikó	Sándor	Zoltán
Róza	Ilona	Gábor	György
Irén	Edit	András	Tibor

Az 1950-60-as évek

- Különbség város és falu között:
- városias név: *Beáta, Dóra, Hajnalka, Nóra, Viktória; Ákos, Alfréd, Balázs, Csaba;*
- a falusias név: *Antal, Bálint, Julianna, Rozália*
- Városból faluba: (*Csilla, Rita, Tímea, Tünde*)
- Férfiak névadása hagyományosabb.

Első szabályozások

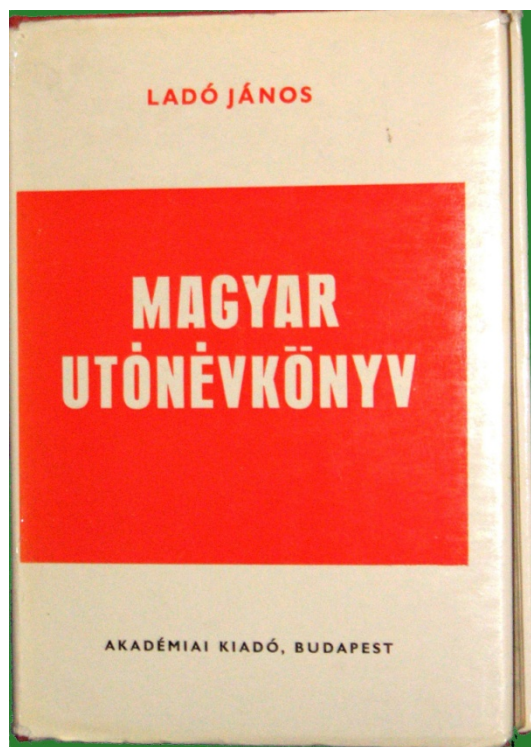
- 1952. csjtv. csak 2 utónév
- 1963. évi 33. tvr. javasolja a magyar helyesírást
- Nincs névlista csak 1948-as névjegyzék
 - *Celesztin, Marcell* női névként lett bejegyezve
 - ✓ *Abercius, Acindimus, Adolár, Bozsetyecha, Csesztmir, Dobrodaj, Haralmapius, Nyagoe, Pafnuc, Zsivána*
 - * *Andrea, Anikó, Csaba, Csilla, Erika, Ildikó, Tünde*

Első utónévkönyv 1971

1827 keresztnév

895 női név és

932 férfinév

- **becenévi alakok**
Aliz, Eliz, Zsóka <Erzsébet,
Dóra <Dorottya,
- **felújított régi magyar nevek**
Ajtony, Apor, Kadosa, Bíborka,
Dalma, Szemőke,
- **az újabb keletkezésű névformák**
Harmatka, Napsugár, Tavaszka,
- **idegen utónevek**
Barbara, Dorisz, Félix, Viktor
- **kettős keresztnévek**
Annabella, Annamária.

Az 1967. év leggyakrabban választott keresztneveinek listája

	Női nevek	Férfinevek
1.	Éva	László
2.	Mária	Zoltán
3.	Ildikó	István
4.	Katalin	József
5.	Erika	János
6.	Erzsébet	Attila
7.	Zsuzsanna	Sándor
8.	Andrea	Tibor
9.	Judit	Ferenc
10.	Ágnes	Zsolt

1967-ben fölhasznált névféleségek

- Női nevek: 274-féle név
- Férfinevek: 188-féle név

Keresztnevek bővítése

- Névkérelmek:

MTA Nyelvtudományi Intézet

- 1970-es és 80-as években évi átlag
120-130 kérvény

-

Kérvényezett nevek

- Bibliai, mitológiai nevek, amelyek a Magyar utónévkönyvből kimaradtak: *Ruth, Nathanel; Euridike, Izisz, Ámor.*
- Magyar történelmi nevek: *Kadocsa, Magor, Ené.*
- A világ- és a magyar irodalomból származó névalakok *Robinson, Zéta, Hadúr, Zuboly.*
- A televíziós filmekben, sorozatokban szereplő egyének nevei: *Helmut, Szebasztján.*
- Egy-egy becenévi alak: *Betti, Bóra, Emmi, Magdó, Netti, Örzse, Zsanka.*

Kérvényezett nevek

- Régi magyar személynevek:

Balzsam, Borostyán, Enese, Liliom, Neste, Gyoma, Surd, Vadony; Áldás, Erős; Szatmár, Zala, Borsa, Novák.

- Idegen eredetű nevek: *Dária, Alexander, Ronni;*

- Danica, Danilla, Dusánka; Anelli, Hilka, Virpi, Olavi, Pekka
- Nanett, Nikolett, Ninett, Röné, Zseraldin, Zsinett, Zsüliett (francia nevek),
- Jennifer

1992-es Névjegyzék

- 1992-es lista a népesség-nyilvántartás adatbázisából
- 1992. június 30-án lezárt listák
- Magyarországon előforduló
 - női, férfi utónevek;
 - anyja neve, leánykori név;
 - az asszonyok férjes neveadatokból

1992-es névlista

- *Awa, Chkheor, Märy, Wawrzyniecz*
- **Anasztázia:** *Anastasia, Anasztaszia, Anasztaszija, Anasztaszja, Anasztazia, Anasztásia, Anasztászia*

Új magyar utónévkönyv

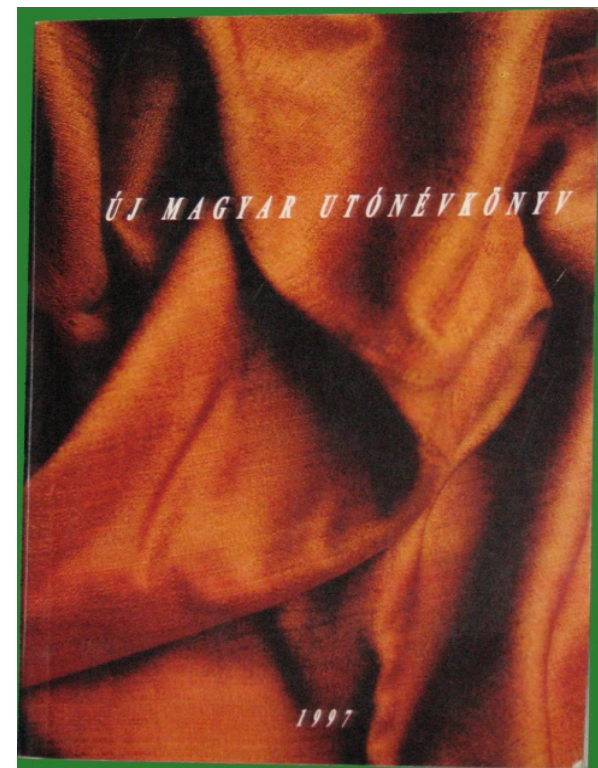
Új magyar utónévkönyv

(Ugróczy Mária és Bíró Ágnes 1997)

2710 név

883 utónévvel több

(631 női és 252 férfinévvel)

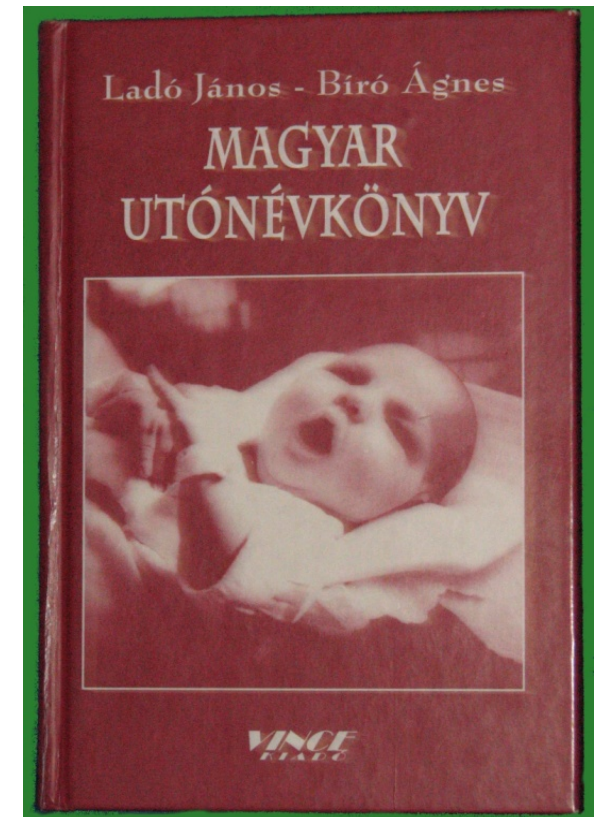

Ladó János – Bíró Ágnes 1998. Magyar utónévkönyv

2606 név

1443 női

1163 férfinév

Generációk

- 1920-1945 Veterán (csendes) generáció
- 1946-1964 Baby boom generáció
- 1965-1979 X generáció
- 1980-1994 Y generáció
- 1995-2009 Z generáció
- 2010- α generáció

A leggyakoribb generációs férfinévek gyakorisága

József, László, Zoltán, Tamás, Bence, Bence

A leggyakoribb generációs női nevek gyakorisága

Mária, Mária, Andrea, Alexandra, Anna, Hanna

Felhasznált szakirodalmak

Hajdú Mihály 2003. Általános és magyar névtan. Osiris Kiadó.

Kálmán Béla 1989. A nevek világa. Csokonai Kiadó.

Raátz Judit 2005. A magyar keresztnévadás változása a XX. század második felétől.

<http://nevtan.arts.unideb.hu/nevtan/informaciok/pisa/rj-m.pdf>

Raátz Judit 2016. Nevek és korok. In: Balázs Géza - Veszelszki Ágnes (szerk.): Generációk nyelve. Tanulmánykötet. Budapest: Mai Magyar Nyelvi Tanszék - Inter - Magyar Szemiotikai Társaság. 343-353.

Köszönöm a megtisztelő
figyelmüket!